

Keywords: economic security, transformation phase, economic transformation in society, socio-economic processes, geopolitics, business security systems, entrepreneurship security mechanisms.

УДК 343.2/.7(477):341

О. О. Житний

ПРИНЦИПИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА УКРАЇНИ ЯК ЗНАРЯДДА КООРДИНАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНИХ І МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИХ ЗАСОБІВ ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИННОСТІ ТА ЗАХИСТУ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ (ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ)

Розглянуто фундаментальні зв'язки кримінального права України з міжнародно-правовою системою та відображеними у ній ідеями захисту прав і свобод людини. Доведено зумовленість цими ідеями змісту принципів кримінального права. У дослідженні застосовано діалектичний, порівняльно-правовий метод, системно-структурний аналіз. Актуальність роботи обумовлена її спрямованістю на встановлення характеру впливу міжнародного права, його принципів і норм на основі сучасного кримінального права України. Наведено аргументи на користь позитивного висновку про визнання міжнародної нормативної системи джерелом для принципів кримінального права України. Отримані результати мають сприяти еволюції вітчизняної кримінально-правової доктрини і практики кримінально-правової охорони.

Ключові слова: кримінальне право України, принципи кримінального права, ідеологія кримінального права, міжнародне право, взаємодія.

Економічні та соціально-політичні перетворення, які впродовж останніх десятиліть визначили орієнтири розбудови України як демократичної та правової держави, відобразились на світоглядних засадах усієї вітчизняної правової системи та її окремих галузей. Зокрема, помітно посилився вплив на сучасне кримінальне право держави з боку міжнародно-правової системи. Загальновізанні принципи й норми міжнародного права було визнано законодавцем основою галузевого закону, тобто Кримінального кодексу України (далі – КК). Аналіз міжнародно-правового контексту розвитку кримінального права України дозволяє побачити, що положення міжнародної правової системи відображаються не лише у практично-прикладній та нормотворчій сферах функціонування кримінального права держави, а й впливають на правосвідомість суб'єктів, які створюють кримінальні закони (представників законодавчої влади), застосовують їх (службових осіб правоохоронних і судових органів), забезпечують розвиток вітчизняної кримінально-правової доктрини (науковців-теоретиків).

Проголошення Україною незалежності, її вступ до Ради Європи, членство в Організації Об'єднаних Націй та у багатьох інших між-

© Житний О. О., 2014

жнародних організаціях, рішучо обраний курс на інтеграцію до Європейського Союзу вимагають розбудови кримінально-правової системи нашої держави згідно із загальновизнаними міжнародними стандартами охорони прав і свобод людини. У зв'язку із цим перед законодавчою владою країни та вітчизняними правознавцями постає актуальне й складне завдання: послідовно впроваджувати зазначені стандарти у всі галузі права України, не зруйнувавши при цьому існуючі механізми регулювання й захисту суспільних відносин.

У кримінальному праві України, яке входить до таких механізмів, існує власний «світоглядний базис» – його принципи. Принципи права, як відомо, є певними інструментами, що конкретизують загальні ідеали відповідно до призначення й застосування правових засобів організації суспільних відносин і досягнення програмних цілей [1]. Необхідність поглибленого вивчення у кримінальному праві України його принципів потрібне для того, щоб з'ясувати його основний сенс, проникати в сутність кримінально-правових механізмів, визначати напрямки розвитку та робити висновки про ефективність застосування кримінального закону, про перспективи його удосконалення, розуміти цілі, завдання, методи його застосування [2].

Орієнтація кримінального права України на міжнародні стандарти охорони прав і свобод людини є одним із важливих показників можливостей їх реального забезпечення в діяльності держави. При цьому доказом досягнення цього результату є не лише приведення текстів нормативних актів, що діють у цій галузі, у відповідність до рекомендацій (або вимог) тих чи інших міжнародних інституцій. Не менш важливе значення має відповідність принципів кримінального права України тим правовим ідеалам, що утвердились у демократичному світовому співтоваристві, підтримуються й захищаються ним. Отже, зі схваленими міжнародною спільнотою стандартами захисту інтересів людини (перш за все тими, які зачіпають сферу боротьби зі злочинністю) кримінальне право України має бути об'єднане, зокрема, і шляхом гармонізації його внутрішньогалузевої ідеології, його принципів із цими стандартами.

Будучи соціально та історично обумовленими, принципи кримінального права явно або підспудно випливають із панівних кримінологічних концепцій, відображають кримінально-політичні установки суб'єкта влади, ідеологічні, гуманітарні, етичні та інші уявлення про людину, суспільство та їх взаємовідносини [3]. Тому вони мають бути узгоджені з моральними цінностями українського суспільства, засадами правової системи нашої держави та водночас віддзеркалювати історично сформовані уявлення про специфіку цієї галузі, визначену закономірностями нормотворення та

правозастосування в діяльності, спрямованій на протидію злочинності. Водночас, кримінальне право є й найбільш суворим із сучасних юридичних засобів, які застосовуються у системі соціального контролю за поведінкою людини. Тому в його принципах обов'язково має бути закладено ідею усебічної охорони людини – як тієї, що може постраждати від кримінальних правопорушень, так і тієї, яка може стати об'єктом кримінально-правового впливу.

Рух України у напрямку зміцнення демократичної та правової держави зумовив певний «ідеологічний поворот» і у вітчизняній кримінально-правовій системі. Замість панівного у ній десятиліттями пріоритету захисту інтересів держави на перше місце було поставлено охорону загальнолюдських цінностей, визнаних демократичною світовою спільнотою (прав і свобод людини й громадянина, безпеки особи, недоторканності власності, житла, таємниці особистого життя, свободи політичних поглядів і т. ін.). Такі зміни не в останню чергу обумовлені концентрацією уваги на міжнародних стандартах прав і свобод людини та засобах їх забезпечення, не могли не позначитися на провідних ідеях кримінального права України. У зв'язку зі сказаним не можна підтримати думку, нібито принципи права є настановами деідеологізованими, оскільки ідеологія була притаманна лише принципам радянського права [4, с. 41]. Як відомо, під ідеологією розуміють сукупність філософських, політичних, правових, моральних, релігійних та інших поглядів суспільства чи політичної групи [5, с. 353]. Відмова в кримінальному праві сучасної України від постулатів «радянської» ідеології означає не відсутність у ньому будь-яких ідеалів, а їхній перегляд. Демократія та лібералізм не означають відсутність загальнодержавної ідеології: поряд з ідеологією загальнодержавною, демократичною, новий устрій суспільства передбачає існування ряду професійних ідеологій, а сама ідеологія, крім змістоутворюючого значення, покликана виконувати функцію захисту групових і національних інтересів [6, с. 250].

Нові суспільно-політичні цінності держави було закріплено передусім у національних конституційних актах. Так, у ст. 15 Конституції України вказано, що суспільне життя в державі ґрунтується на засадах політичної, економічної та ідеологічної багатоманітності [7]. Проголошений Конституцією ідеологічний плюралізм не оминув кримінальне право України та його принципи, адже вони – «продукт» правової політики держави на певному етапі її розвитку, засіб управління соціальними процесами. Як наголошує В. П. Тихий, такі засади кримінального права, як справедливість, законність, рівність людей перед кримінальним законом, гуманність кримінального закону й покарання, індивідуалізація кримінальної відповідальності, випливають із його узгодження з конституційними вимогами демократичної, соціальної, правової держави [8, с. 9].

Водночас, забезпечити відповідність сучасної держави цим високим критеріям неможливо без чіткої кореляції її інститутів із вимогами (стандартами), сформованими міжнародною демократичною спільнотою.

Не можна не помітити, що у вітчизняному правознавстві уявлення про принципи цієї галузі не відрізняються кардинально від поглядів, які було висловлено з цього питання у період, коли при вирішенні проблем кримінально-правового характеру держава мало звертала увагу на міжнародно-правові стандарти (не кажучи вже про те, щоб чітко слідувати їм). Так, наприклад, у створеній групою відомих на той час правознавців Теоретичній моделі Загальної частини КК (1987 р.) було вказано на такі кримінально-правові принципи, як законність, рівність громадян перед законом, особиста відповідальність, невідворотність відповідальності, гуманізм, справедливість відповідальності, демократизм; у виданій у 1988 р. праці В. М. Кудрявцева й С. Г. Келіної було вказано на такі принципи галузі, як соціалістична законність, рівність громадян перед законом, демократизм, особиста відповідальність, невідворотність відповідальності, справедливість відповідальності, гуманізм, принцип вини; у 1992 р. М. О. Беляєв називав принципами кримінального права ідеї законності, демократизму, невідворотності відповідальності, рівності всіх перед законом, винної відповідальності, справедливості, гуманізму та індивідуалізації [9, с. 18; 10]. Оскільки чинний КК України переліків принципів кримінального права не містить, вітчизняні фахівці, звертаючись до цього питання, керуються уявленнями про традиції кримінально-правової ідеології, закономірності кримінально-правового регулювання та установлені Конституцією нашої держави засади суспільно-політичного життя. Тому на сторінках сучасних видань із кримінального права України в переліках його принципів згадуються такі, як відповідальність тільки за вчинення суспільно небезпечного діяння, що передбачене законом як злочин, відповідальність тільки за наявності вини, особистий характер відповідальності, індивідуалізація кримінальної відповідальності й покарання (В. Я. Тацій) [11, с. 15–16]; законність, справедливість, гуманізм, рівність громадян перед кримінальним законом, персональна кримінальна відповідальність, вина (В. О. Гацелюк) [12]; принцип законності, принцип вини, принцип індивідуального (особистого) характеру відповідальності (В. І. Антипов) [13, с. 8–9].

Як бачимо, у новітній період розвитку кримінального права країни уявлення про його принципи зазнали відносно незначних змін, адже кримінальне право України, в якому протягом останніх півтора десятиліть відбулися значні реформи, революційних перетворень не зазнало. Доречнішим є висновок про еволюцію галузі у нових суспільно-політичних реаліях. Про це свідчить перш за все зміст чинного КК України. Дослідивши ознаки наступності цього

закону щодо КК 1960 р., В. О. Навроцький оцінює його як такий, що свідчить про поступальність розвитку кримінального законодавства України, зберігає сильні сторони та деякі недоліки закону, який діяв раніше [14, с. 63]. Тому й наслідування вітчизняною юридичною доктриною способів вирішення питань змісту принципів кримінального права України також не можуть викликати заперечень. Як зазначив В. В. Мальцев, якщо історично кримінальне право як соціальне явище є єдиним (змінюються лише етапи та «техніка» його законодавчого відображення), то за умови збереження в суспільстві єдиного уявлення про соціальну справедливість не можуть не бути єдиними й принципи кримінального права [15, с. 91]. Отже, немає жодних підстав відмовлятися від давно апробованих ідей законності, винної відповідальності, гуманізму, рівності перед законом та низки інших як провідних засад (принципів) сучасного кримінального права України.

Водночас принципи кримінального права України та сформовані юридичною доктриною уявлення про їхній зміст (наукова інтерпретація) не мають бути чимось незмінним. Тому інтеграція результатів міжнародної правотворчості у законодавство України про кримінальну відповідальність посилюють актуальність гармонізації провідних засад цієї галузі із цінностями, які закріплено міжнародно-правовими актами. Після втрати кримінальним правом властивої йому в недалекому минулому «інтровертності» у новому ракурсі відкривається проблематика змісту його принципів. Зокрема, оцінка принципів кримінального права крізь призму міжнародно-правової відповідності значно збагачує уявлення про них та висуває нові вимоги до їх дотримання у законодавчій і правозастосовній діяльності. Порівняльний аналіз дозволяє побачити, що ідеї, на яких вони ґрунтуються, не суперечать морально-етичним засадам права європейського співтовариства й закріпленим міжнародно-правовими документами основоположним демократичним цінностям. Деякі принципи мають з останніми генетичний зв'язок, що виступає фундаментом гарантій їх дотримання в «антикримінальній» практиці, яка здійснюється від імені держави. Тому ступінь реалізації цих принципів є не лише показником ефективності боротьби зі злочинністю в цілому, а й критерієм відповідності чинного кримінального законодавства міжнародним стандартам у галузі охорони прав і свобод особи [16, с. 4]. За умов забезпечення такої відповідності кримінальне право держави стає одним із провідних соціальних інститутів, призначених охороняти ці універсальні цінності.

У зв'язку з викладеним вище потребує уточнення твердження, нібито «загальні принципи національного права відображають загальноцивілізаційні чи загальноправові принципи, хоча вони можуть містити і лише йому притаманні засади права, особливо, коли

йдеться про галузеві, міжгалузеві чи інституційні принципи» [17, с. 54]. На нашу думку, галузеві принципи і, зокрема, принципи кримінального права України, навіть з урахуванням специфіки їхнього змісту, зумовленої особливостями предмета, методу й функцій цієї галузі, підпорядковуються загальним принципам права сучасної держави, в тому числі й тим, дотримання яких передбачають авторитетні міжнародно-правові акти. Слід підтримати С. В. Гізімчука, який вказує, зокрема, що від неузгодженості норм національного механізму кримінально-правового регулювання цим принципам захищає пряма вказівка в КК про відповідність цього закону загальновизнаним принципам і нормам міжнародного права [18, с. 66–67]. Таким чином, елементи міжнародно-правової системи є одним із джерел принципів національного кримінального права, що бажано враховувати у їхньому визначенні. Так, наприклад, В. Д. Філімонов зазначає, що принципи кримінального права є відбитими в кримінальному законодавстві вимогами до законотворчої, правозастосовної діяльності й до поведінки громадян, зумовленими вказівками міжнародно-правових актів про права людини, Конституції, а також завданнями боротьби зі злочинністю, які становлять положення, що визначають зміст усієї або ж значної сукупності правових норм та інтегрують їх в єдину систему кримінального права [19]. На думку Н. О. Лопашенко, принципи кримінального права держави ґрунтуються на її Конституції та загальновизнаних принципах та нормах міжнародного права [20, с. 158]. Зв'язок принципів національного кримінального права із міжнародно-правовими принципами та нормами визнають деякі інші дослідники [21, с. 78–85]. Водночас, серед прихильників цієї ідеї поки що фігурують переважно зарубіжні криміналісти. У працях вітчизняних авторів обумовленість принципів кримінального права України ідеями, які проголошені й підтримані міжнародним співтовариством, визнається рідко. Наприклад, В. О. Гацелюк лише схвалив ідею обумовленості цих принципів, поряд з Конституцією, ще й міжнародними стандартами, але далі цю думку, на жаль, не розвинув [22, с. 116]. Про зв'язки з міжнародно-правовою системою вітчизняні дослідники іноді вказують у ході висвітлення окремих принципів кримінального права України [23, с. 21].

У теорії права його принципи класифікують залежно від їх значення у характеристиці змісту права, від того, на яку царину правових норм вони поширюються. За цим критерієм розрізняють загальні (загальноправові) принципи (вони поширюються на все право в цілому, спільні для систем національного й міжнародного права), міжгалузеві принципи (керівні засади, які виражають зміст певних груп галузей права), галузеві принципи (керівні ідеї, що характеризують зміст певної галузі права), принципи правових інститутів (засади, які визначають зміст того чи іншого інституту

або їх групи) [24, с. 194]. Ідеї, вироблені у міжнародному спілкуванні, вплинули й на галузеві принципи кримінального права України, так і на принципи окремих кримінально-правових інститутів. Так, поява принципу рівності громадян перед законом пов'язана із утвердженням ідеї примату прав людини. Тому достатньо очевидним є його зв'язок із загальноправними нормами міжнародного права, що закріплюють основоположні права людини й громадянина. У Загальній декларації прав людини 1948 р. наголошується на рівності всіх людей у правах від народження (ст. 1), а також ідеться про набуття кожною людиною прав і свобод без будь-якої відмінності за расою, кольором шкіри, статтю, мовою, релігією, політичними чи іншими переконаннями, національним або соціальним походженням, майновим або іншим статусом (ст. 2). Стаття 7 цього документа вказує, що всі люди рівні перед законом, мають право, без будь-якої різниці, на їх рівний захист законом, а також на захист від будь-якої дискримінації, що порушує цю Декларацію [25]. Міжнародний пакт про громадянські й політичні права 1966 р. вимагає (ст. 2) від кожної держави, що бере участь у цьому Пакті, поважати і забезпечувати всім особам, які перебувають у межах її території та під її юрисдикцією, права, визнані в цьому Пакті, без будь-якої різниці щодо раси, кольору шкіри, статі, мови, релігії, політичних чи інших переконань, національного чи соціального походження, майнового стану, народження чи іншої обставини [26]. Рішення міжнародної спільноти прямо або опосередковано відображені й у загальних положеннях національного кримінального права про чинність галузевого законодавства у просторі й часі, про екстрадицію, про покарання та його виконання, про обставини, що виключають злочинність діяння [27, с. 18], а також в окремих інститутах та нормах галузі. Наприклад, інститут співучасті у злочині у своєму сучасному вигляді існує не лише як результат еволюції вітчизняних традицій боротьби з груповими злочинами, але і як наслідок впливу міжнародно-правових принципів – це стосується, зокрема, криміналізації діяльності стійких злочинних об'єднань, ознак, за якими спільноти визначаються як організовані групи чи злочинні організації. Так, у ст. 10 Нюрнберзького трибуналу було зазначено: «Якщо Трибунал визнає ту чи іншу групу чи організацію злочинною, компетентні національні влади ... мають право притягати до суду... за приналежність до цієї групи чи організації...» [28]. Ці ідеї, сформовані у сфері міжнародних відносин, визначили принцип відповідальності організаторів організованих груп і злочинних організацій, який закріплено ч. 1 ст. 30 КК (такі особи підлягають кримінальній відповідальності за всі злочини, вчинені організованою групою чи злочинною організацією, якщо вони охоплювалися їх умислом), принцип кримінальної відповідальності за приналежність до злочинної організації (ст. 255 КК).

Проведене дослідження дозволяє стверджувати, що аналіз принципів кримінального права України (як галузевих, так і принципів окремих інститутів) з урахуванням правових ідей, відображених в авторитетних міжнародно-правових документах, може не лише служити встановленню засад співвідношення цієї галузі з міжнародною нормативною системою, а й уточнити характер зв'язку і взаємодії з міжнародно-правовими встановленнями окремих елементів кримінального права, через застосування яких зазначена галузь вирішує поставлені перед нею соціальні завдання.

Список використаних джерел: 1. Васильев А. М. О правовых идеях-принципах / А. М. Васильев // Советское государство и право. – 1975. – № 3. – С. 11–18. 2. Келина С. Г. Принципы советского уголовного права / С. Г. Келина, В. Н. Кудрявцев. – М. : Наука, 1988. – 176 с. 3. Старчук О. В. Щодо поняття принципів права / О. В. Старчук // Часопис Київського університету права. – 2012. – № 2. – С. 40–43. 4. Сучасний тлумачний словник української мови : 100 000 слів / за заг. ред. В. В. Дубічинського. – Харків : Школа, 2008. – 1008 с. 5. Международное право : учеб. для вузов / отв. ред. проф. Г. В. Игнатенко и проф. О. И. Тиунов. – М. : Издат. группа «Норма – Инфра-М», 1999. – 584 с. 6. Мартыненко О. А. Детерминация и предупреждение преступности среди персонала органов внутренних дел Украины : монография / О. А. Мартыненко. – Харьков : Изд-во Харьков. нац. ун-та внутр. дел, 2005. – 496 с. 7. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141. 8. Тихий В. П. Захист прав і свобод людини і громадянина Кримінальним кодексом України / В. П. Тихий // Проблеми кримінального права та кримінології : матеріали всеукр. конф. (м. Донецьк, 24 квіт. 2009 р.) / Донецьк. юрид. ін-т ім. Е. О. Дідоренка. – Донецьк : Норд Комп'ютер, 2009. – С. 9–11. 9. Уголовный закон. Опыт теоретического моделирования : монография / [Анашкин Г. З., Бородин С. В., Гальперин И. М. и др.] ; отв. ред. В. Н. Кудрявцев, С. Г. Келина. – М. : Наука, 1987. – 280 с. 10. Беляев Н. А. Принципы уголовного законодательства // Избранные труды / Н. А. Беляев. – СПб. : Юрид. центр Пресс, 2003. – С. 209–237. 11. Кримінальне право України: Загальна частина : підручник / [Ю. В. Баулін, В. І. Борисов, Л. М. Кривоченко та ін.] ; за ред. В. В. Сташиса, В. Я. Тація. – [4-те вид., перероб. і допов.]. – Харків : Право, 2010. – 456 с. 12. Гацелюк В. А. Реализация принципов уголовного права Украины: проблемы и перспективы : препринт / В. А. Гацелюк. – Луганск : РИО ЛАВД, 2003. – 152 с. 13. Кримінальне право України. Загальна частина : підручник / [Ю. В. Александров, В. І. Антипов, М. В. Володько та ін.] ; за ред. М. І. Мельника, В. А. Клименка. – Вид. 3-тє, перероб. та допов. – Київ : Юрид. думка, 2004. – 352 с. 14. Навроцький В. О. Наступність кримінального законодавства України (порівняльний аналіз КК України 1960 р. та 2001 р.) / В. О. Навроцький. – Київ : Атіка, 2001. – 272 с. 15. Мальцев В. В. Принципы уголовного права и их реализация в правоприменительной деятельности / В. В. Мальцев. – СПб. : Юрид. центр Пресс, 2004. – 694 с. 16. Баранчикова М. В. Значение принципов уголовного права в борьбе с преступностью : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / Баранчикова Марина Вячеславовна. – М., 2009. – 186 с. 17. Юхимюк О. Особливості застосування принципів права / О. Юхимюк // Проблеми державотворення і захисту прав

людини в Україні : матеріали XVIII регіонал. наук.-прак. конф. (м. Львів, 26–27 січ. 2012 р.). – Львів : Юрид. ф-т Львів. нац. ун-ту імені Івана Франка, 2012. – С. 54–56. **18.** Гізімчук С. В. Співвідношення принципів та засобів кримінального права / С. В. Гізімчук // Теоретичні основи забезпечення якості кримінального законодавства та правозастосовної діяльності у сфері боротьби зі злочинністю в Україні : матеріали наук. конф. (м. Харків, 15 трав. 2009 р.) / ред. кол. В. І. Борисов (голов. ред.) та ін. – Харків : Право, 2009. – С. 64–67. **19.** Филимонов В. Д. Принцип равенства граждан перед законом в уголовном праве / В. Д. Филимонов // Уголовное право в XXI веке : материалы Междунар. науч. конф. на юрид. фак. МГУ им. М. В. Ломоносова (г. Москва, 31 мая – 1 июня 2001 г.). – М. : ЛексЭст, 2002. – С. 223–228. **20.** Лопашенко Н. А. Основы уголовного-правового воздействия: уголовное право, уголовный закон, уголовно-правовая политика / Н. А. Лопашенко. – СПб. : Юрид. центр Пресс, 2004. – 339 с. **21.** Костенко Н. И. Международное уголовное право: современные теоретические проблемы / Н. И. Костенко. – М. : Юрлитинформ, 2004. – 448 с. **22.** Кримінальне право. Загальна частина : підручник / [А. С. Беніцький, В. О. Гацелюк, М. К. Гнетнев та ін.] ; за ред. А. С. Беніцького, В. С. Гуславського, О. О. Дудорова, Б. Г. Розовського. – Київ : Істина, 2011. – 1112 с. **23.** Кримінальне право України. Загальна частина : навч. посіб. / за заг. ред. В. М. Трубникова. – Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2012. – 448 с. **24.** Загальна теорія держави і права : [підруч. для студентів юрид. спец. вищ. навч. закладів] / [М. В. Цвік, В. Д. Ткаченко, Л. Л. Богачова та ін.] ; за ред. М. В. Цвіка, В. Д. Ткаченка, О. В. Петришина. – Харків : Право, 2002. – 432 с. **25.** Загальна декларація прав людини : прийнята і проголошена резолюцією 217 А (III) Ген. Асамблеї ООН від 10.12.1948 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015. **26.** Міжнародний пакт про громадянські й політичні права [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/pactpol.shtml. **27.** Наумов А. В. Влияние норм и принципов международного права на сближение уголовного права различных систем / А. В. Наумов // Уголовное право в XXI веке : материалы Междунар. науч. конф. на юрид. фак. МГУ им. М. В. Ломоносова (г. Москва, 31 мая – 1 июня 2001 г.). – М., 2002. – С. 18–23. **28.** Устав Международного военного трибунала для суда и наказания главных военных преступников европейских стран оси : принят 08.08.1945 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/998_201.

Надійшла до редколегії 04.06.2014

Житний А. А. Принципы уголовного права Украины как орудие координации национальных и международно-правовых средств противодействия преступности и защиты прав и свобод человека (постановка проблемы)

Рассмотрены фундаментальные связи уголовного права Украины с международно-правовой системой и отражёнными в ней идеями защиты прав и свобод человека. Доказана обусловленность этими идеями содержания принципов

уголовного права. В исследовании применены диалектический, сравнительно-правовой метод, системно-структурный анализ. Актуальность работы обусловлена её направленностью на установление характера влияния международного права, его принципов и норм на основы современного уголовного права Украины. Приведены аргументы в пользу положительного заключения о признаках международной нормативной системы источником для принципов уголовного права Украины. Полученные результаты должны способствовать эволюции отечественной уголовно-правовой доктрины и практики уголовно-правовой охраны.

Ключевые слова: уголовное право Украины, принципы уголовного права, идеология уголовного права, международное право, взаимодействие.

Zhytnyi O. O. Principles of criminal law of Ukraine as an instrument coordinating national and international legal means of combating crime and protecting human rights and freedoms (formulation of the problem)

Relations between criminal law of Ukraine and international and legal system at the level of protecting human rights and freedoms determined by the world community are considered. Dialectical, comparative and legal methods, system and structural analysis are used in the research.

The relevance of the work is defined by its direction on establishing the character of international law impact, its principles and norms on the bases of the modern criminal law of Ukraine. Conditionality of criminal law principles' content by the ideas of protecting human rights and freedoms is proved. It is shown that the state and community's attention on international standards of human rights and freedoms and means of their guaranteeing had a great impact on the ideas of the criminal law in Ukraine, led to a change of the subjects' outlook which operates in the sphere of crime combating. Some arguments in favour of defining international regulatory system as one of the sources of the criminal law principles are presented. Obtained results should contribute to the evolution of domestic criminal law doctrine and practice of criminal and legal protection.

Keywords: criminal law of Ukraine, principles of criminal law, ideology of criminal law, international law, interaction.

УДК 343.98

Н. Г. Ковальова

ОСОБЛИВОСТІ ТАКТИКИ СЛІДЧОГО ЕКСПЕРИМЕНТУ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ САМОВІЛЬНОГО ЗАЙНЯТТЯ ЗЕМЕЛЬНОЇ ДІЛЯНКИ ТА САМОВІЛЬНОГО БУДІВНИЦТВА

Визначено комплекс дій слідчого щодо підготовки й безпосереднього проведення слідчого експерименту під час розслідування самовільного зайняття земельної ділянки та самовільного будівництва, фіксації його ходу і результатів.

© Ковальова Н. Г., 2014